



24 mei 2023

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

## Daar is de deur... naar jouw volgende levensfase...

### 1 Inleiding

We hebben dat in jaren niet meer mogen meemaken, zo'n maatschappelijk brede discussie over het hoger onderwijs. De lont in het kruitvat van de media werd aangestoken door onze Minister met het wettelijk willen gaan ingrijpen bij wat nu op basis van de regelgeving aan de instellingen zelf wordt overgelaten. Het gaat dus over het 'bsa', in de brede volksmond zo genoemd. We zullen over enige tijd hierover ook wat studiepunten in de collectezak van de heilige discussiekerk deponeren, middels een LeiDocument, na even in onze taskforce alles rustig te laten analyseren.

Een aspect dat constant links en rechts opduikt in de meningenfabriek is dat de student voortdurend onder druk staat en wordt gezet door allerlei maatregelen. Het plan van de minister is eigenlijk gewoon een katalysator voor vele experts en deskundigen om de Nederlandse onderwijswereld en iedereen die zich daarbinnen en -buiten beweegt, om te laten zien dat het systeem niet deugt. Tenminste, als het de centrale positie van de beginnende student betreft. Het lot is hem of haar kennelijk niet altijd goed gezind en zo komt vrijwel iedereen naadloos uit bij het beter gaan begeleiden van jongeren die zich argeloos in het studieavontuur storten.

#### *Pandemie en doorwerkingen*

Overigens hebben we het vermoeden dat de onzekere ervaringen tijdens de pandemie nog wel zullen doorwerken bij het mogelijk struikelend doorlopen van een eerste hbo- of wo-fase door de straks instromende ex-havisten en ex-vwo'ers, zeker als het gaat om het ervaren van het studentenwelzijn. Uiteraard blijft de economische situatie niet erg toeschietelijk voor de huidige jongere generaties, maar het lijkt tevens zo te gaan worden dat komende cohorten ook de gevolgen van de pandemie nog steeds met zich zullen blijven meedragen. Middelbare scholen zijn optimistisch over hun slaagpercentages, ook al omdat er altijd correcties bij het vaststellen van de gemiddelde scores plaatsvinden. Maar veel leerlingen hebben hun twijfels als het gaat om de daadwerkelijke beheersing van de lesstof. De hogescholen zullen het ook straks mogen gaan ervaren.

#### *Negatief vastlopen en dan positief opvangen...*

Wat we hier echter willen behandelen is dat er toch ook vooral negatieve ervaringen kunnen worden opgedaan door bepaalde groepen vastlopende hbo-studenten. Dat gebeurt onder de huidige condities vooral in het eerste studiejaar, maar straks veel vaker dan nu het geval is in het tweede studiejaar als de 'proefperiode' wordt verlengd.

Dat negatieve karakter van het studieadvies heeft duidelijk te maken met het gegeven dat in ons systeem, economisch, maatschappelijk en sociaal gezien, het formele studeren een 'alles-of-niets' insteek kent. Er wordt een getuigschrift gescoord (hoera, lof en bloemen) of er is sprake van een uitval zonder een civiel effect (jammer, volgende keer beter en ga op zoek naar een andere weg). Natuurlijk kan het anders en veel positiever ingestoken zoals in veel andere landen te merken is, mede op basis van een aanpak met een werkbare en alom geaccepteerde strategie van de overheid. Het 'levenlang ontwikkelen' is het code-begrip voor allerlei nieuwe initiatieven maar de brede en algehele coördinatie ontbreekt nog – mede gelet op het 'gelijke speelveld' voor alle betrokken instellingen in het hbo en wo.

Om te beginnen moet er een stevige aanpak worden gegenereerd met betrekking tot de waardering van hetgeen iemand die aan een hbo- of wo-opleiding begint, al gaandeweg bereikt. Ook als het niet leidt tot de gewenste graad moet worden gesteld dat alles wat wordt afgerond tijdens de studie zowel een persoonlijke als een economische meerwaarde heeft.

### *Studie-advies en positief stoppen*

Reeds gemeld, maar toch even het advies erbij pakken. Het gaat vooral in de bijbehorende discussies over de wijze waarop studenten vanaf het begin worden opgevangen, vervolgens een adequate begeleiding krijgen en bij elke behoorlijke tegenslag een aantal scenario's met hun mentor of studiebegeleider (coach) moet doornemen om te bezien wat de volgende stap kan zijn of juist dient te zijn. Daarbij behoort ook het bespreken van opties voor het overstappen naar een andere opleiding of leerlijn – en wanneer dat wellicht het beste kan – dan wel het door de mentor, niet in de rol van 'uitsmijter', van de student begeleiden naar 'de uitgang', met opgeheven hoofd en een alom gewaardeerde acceptatie van zo'n besluit. Dat betekent dat over en weer helder is geworden dat op zo'n moment het studieplafond is bereikt. Over dat laatste scenario gaat ons voorbeeld, maar alles is door te vertalen naar andere situaties.

### **2 Voorbeeld aan de hand van een Ad-student: mogelijkheden bij voortijdig stoppen**

Hier een mogelijk opzet met betrekking tot een Ad-student die tegen de hierboven geschetste studiemuur oploopt, als voorbeeld hoe binnen ons systeem positief daarmee kan worden omgegaan en daarop is in te spelen. We doen het puntsgewijs. Maar nog even, voor de goede orde, het betreft een student waarbij duidelijk dat deze aanpak handig is en hij of zij daarmee wordt geconfronteerd aan het eind van het eerste semester van het eerste dan wel (vooral interessant en relevant) van het tweede studiejaar. Iemand die wil en moet stoppen aan het eind van een studiejaar, zal een andere behandeling kunnen ondergaan.

- a. Tegen het eind van het eerste semester wordt door de student en de mentor een inventarisatie gepleegd van welke eenheden tot aan dat moment met succes zijn afgerond;
- b. Tevens wordt bezien welke eenheden nog niet zijn afgerond maar waarvan duidelijk is dat in het tweede semester voldoende mogelijkheden zijn om daarvoor alsnog een voldoende beoordeling te krijgen;
- c. Er wordt in samenspraak tussen de student en de studiebegeleider bezien welke opties er zijn om (later) werk te vinden in een bepaald deel van de arbeidsmarkt, op basis van een eerder behaald diploma (mbo, havo, vwo) en dan specifiek met aanvullingen op een hoger niveau;
- d. Op basis van deze gegevens wordt bezien welke onderwijseenheden in het tweede semester kunnen worden gevolgd, te kiezen uit het volledige aanbod binnen de hogeschool, uiteraard rekening houdende met het vereiste instapniveau en eventuele eisen die worden gesteld aan het kunnen gaan volgen van een onderwijseenheid;
- e. Er wordt een individueel programma en bijbehorend plan van aanpak opgesteld, op basis van de roostering van de eenheden, de opties om te kunnen aanschuiven en de verdere mogelijkheden voor de begeleiding alsmede het verwerken van de resultaten;
- f. Indien het past in deze afspraken kan tevens worden gezocht naar een werkgever die bereid is de student alvast parttime in dienst te nemen, mede op basis van het gaan afronden van bepaalde eenheden die relevant zijn voor de functie;
- g. Aan het eind van het tweede semester wordt in samenspraak met de examencommissie een portfolio opgesteld, te gebruiken voor een 'hogeschoolverklaring' en een 'supplement';
- h. Er kan worden bezien of en hoe deze afzwaaiende student nog verder kan worden geholpen als blijkt dat een of twee extra eenheden een nog betere positie op de arbeidsmarkt kan betekenen, en of daarvoor 'vouchers' zijn mee te geven, in te wisselen voor het volgen ervan (in deeltijd) in het jaar erna.
- i. Deze student wordt ook lof toegezwaaid bij de uitreiking van de getuigschriften.

### **3 Wat vraagt dit van ons systeem**

Natuurlijk kan dit allemaal al en het zal ook wel links en rechts in gang zijn gezet. Maar als we het willen accepteren als een aanpak binnen het formele systeem, moeten er nadere afspraken worden gemaakt, om ergens vast te leggen. Hier een paar punten:

1. De aanpak wordt meegenomen in de her-accreditatie als een te beoordelen aspect;
2. In voorkomend geval wordt het tweede semester in formele zin als duaal gezien;
3. Binnen de hogeschool moet hiervoor een logistieke aanpak worden ontwikkeld;
4. Het inzetten van de eventuele vouchers vraagt om een registratie als cursist, onder de verantwoordelijkheid van de oorspronkelijke Ad-opleiding.
5. De opzet wordt opgenomen in de onderwijs- en examenregeling van de Ad-opleiding.

Mooi, maar uitdagend. En ook passend bij de aanpak van het studieadvies.